

The background of the cover is a complex, abstract design. It features a large, light gray gear-like structure with concentric circles and radial lines. In the center, there is a bright orange, sun-like shape with a gradient from yellow to orange. Below this central shape, there is a cluster of blue squares arranged in a semi-circular pattern. The overall aesthetic is technical and scientific.

SCIENCE AND EDUCATION

ISSN 2181-0842

VOLUME 3, ISSUE 9

SEPTEMBER 2022

SCIENCE AND EDUCATION

SCIENTIFIC JOURNAL

ISSN 2181-0842

VOLUME 3, ISSUE 9

SEPTEMBER 2022

www.openscience.uz

SCIENCE AND EDUCATION

SCIENTIFIC JOURNAL VOLUME 3 ISSUE 9

Executive Secretary

Tusmatova Nozima Inomovna

Editorial board

Z.Yaxshieva

Jizzakh State Pedagogical Institute, Doctor of Chemical Sciences

S.Sangwa

African Leadership University, Doctor of Business Administration

S.Otakulov

Jizzakh Polytechnic Institute, Doctor of Physical and Mathematical Sciences

M.A.S.Khasawneh

King Khalid University, Special Education, PhD

Sh.Akramova

Military-technical Institute of the National Guard, Doctor of Pedagogical Sciences

E.M.Colocassides

College of Tourism & Hotel Management, Doctor of Science in Communication

B.Sultonov

Tashkent Pharmaceutical Institute, Doctor of Technical Sciences

Ya.L.Chernyavskaya

Tyumen State Medical University, Candidate of Philological Sciences

A.Sidiqov

Tashkent Institute of Chemical Technology, Doctor of Chemical Sciences

W.B.Vidona

Edo State University, Anatomy, PhD

B.Kucharov

Institute of General and Inorganic Chemistry of the Academy of Sciences, Doctor of Technical Sciences

I.Eshmetov

Institute of General and Inorganic Chemistry of the Academy of Sciences, Doctor of Technical Sciences

M.Abdullaev

Andijan State University, Doctor of Historical Sciences

Z.Tojjeva

National University of Uzbekistan, Doctor of Geographical Sciences

N.Jiyanova

Tashkent Financial Institute, Candidate of Economic Sciences

X.Qobulov

Tashkent Financial Institute, Candidate of Economic Sciences

A.Nabiev

Tashkent Institute of Chemical Technology, PhD in Technical Sciences

A.Turgunbaeva

Namangan State University, PhD in Psychological Sciences

B.Xaynazarov

National University of Uzbekistan, PhD in Historical Sciences

M.Voxidova

Tashkent State Institute of Oriental Studies, PhD in Economics

A.Rahmonov

Republican Scientific-Practical Center, PhD in Pedagogical Sciences

G.Ochilova

Karshi Institute of Engineering and Economics, Candidate of Philosophical Sciences

B.Omonov

Karshi State University, PhD in Philosophical Sciences

O.Axmedova

Bukhara Institute of Engineering and Technology, PhD in Technical Sciences

G.Jumanazarova

Jizzakh State Pedagogical Institute, Doctor of Philological Sciences

T.Sabirjanov

Fergana Polytechnic Institute, Candidate of Technical Sciences

Sh.Ismoilov

Tashkent State Law University, Doctor of Sciences in Law

M.Rakhimov

Tashkent State Law University, Doctor of Philosophy in Law

L.Rakhimkulova

Tashkent State Law University, Doctor of Philosophy in Law

A.Sultonov

Jizzakh Polytechnic Institute, PhD in Economics

B.Safarov

Bukhara Institute of Engineering and Technology, PhD in Technical Sciences

J.M.Sasan

PAU Excellencia Global Academy Foundation, Inc., Professional Education

Mas'ul kotib

Tusmatova Nozima Inomovna

Tahririyat

Z.Yaxshieva

Jizzax davlat pedagogika instituti, kimyo fanlari doktori

S.Sangwa

African Leadership University, Doctor of Business Administration

S.Otaqulov

Jizzax politexnika instituti, fizika-matematika fanlari doktori

M.A.S.Khasawneh

King Khalid University, Special Education, PhD

Sh.Akramova

Milliy gvardiya harbiy-texnik instituti, pedagogika fanlari doktori

E.M.Colocassides

College of Tourism & Hotel Management, Doctor of Science in Communication

B.Sultonov

Toshkent farmatsevtika instituti, texnika fanlari doktori

Ya.L.Chernyavskaya

Тюменский государственный медицинский университет, кандидат филологических наук

A.Sidiqov

Toshkent kimyo-texnologiya instituti, kimyo fanlari doktori

W.B.Vidona

Edo State University, Anatomy, PhD

B.Kucharov

Fanlar akademiyasi Umumiy va noorganik kimyo instituti, texnika fanlari doktori

I.Eshmetov

Fanlar akademiyasi Umumiy va noorganik kimyo instituti, texnika fanlari doktori

M.Abdullayev

Andijon davlat universiteti, tarix fanlari doktori

Z.Tojiyeva

O'zbekiston milliy universiteti, Geografiya fanlari doktori

N.Jiyanova

Toshkent moliya instituti, iqtisod fanlari nomzodi

X.Qobulov

Toshkent moliya instituti, iqtisod fanlari nomzodi

A.Nabiev

Toshkent kimyo texnologiya instituti, texnika fanlari PhD

A.Turgunbayeva

Namangan davlat universiteti, psixologiya fanlari PhD

B.Xaynazarov

O'zbekiston milliy universiteti, tarix fanlari PhD

M.Voxidova

Toshkent davlat sharqshunoslik instituti, iqtisodiyot fanlari PhD

A.Rahmonov

Respublika ilmiy-amaliy markaz, pedagogika fanlari PhD

G.Ochilova

Qarshi muxandislik-iqtisodiyot instituti, falsafa fanlari nomzodi

B.Omonov

Qarshi davlat universiteti, falsafa fanlari PhD

O.Axmedova

Buxoro muxandislik-texnologiya instituti, texnika fanlari PhD

G.Jumanazarova

Jizzax davlat pedagogika instituti, filologiya fanlari doktori

T.Sobirjonov

Farg'ona politexnika instituti, texnika fanlari nomzodi

Sh.Ismoilov

Toshkent davlat yuridik universiteti, yuridik fanlari doktori

M.Rahimov

Toshkent davlat yuridik universiteti, yuridik fanlari falsafa doktori

L.Rahimkulova

Toshkent davlat yuridik universiteti, yuridik fanlari falsafa doktori

A.Sultonov

Jizzax politexnika instituti, iqtisodiyot fanlari PhD

B.Safarov

Buxoro muxandislik-texnologiya instituti, texnika fanlari PhD

J.M.Sasan

PAU Excellencia Global Academy Foundation, Inc., Professional Education

37.	Umrbek Omonboyevich Abdullaev O'rta ta'lim maktablarida matematika o'qitishning maqsadi va uning boshqa fanlar bilan aloqadorligi	299
38.	Zebo Mussoyevna Anvarova, Dilorom Bobir qizi Sobirova O'zbekistonda iqtisodiy geografiyaning rivojlanishi	303
39.	Z.Z.Shernazarov Pedagogical activity of enlightener writer Abdullahh Avloni	308
40.	Zulfakar The authority of educators in educating in educational institutions	312
41.	Dilbar Ahmedova Boshlang'ich ta'limda chet tili darslarini tashkillashtirish	328
42.	Zulfakar Critical pedagogy in achieving life independence	331
43.	Zulfakar Free, fair and democracy social education	346
44.	Shahodat Umid qizi Hayitbayeva Yoshlar bilan ishlashda ma'naviy marifiy tadbirlar tashkil qilishning shart-sharoitlari	362
45.	Go'zal Umrbek qizi Zeripbayeva Madaniyat va san'at muassasalarida bolalar ijodiyotini takomillashtirishning ilmiy-nazariy va tarixiy ildizlari	369
46.	Fazilat Ikrom qizi To'rayeva, Xolilla Sariyevich Xolmuratov, Zamira Soriyevna Xolmuratova, Ikrom Qo'shnazarovich Xusanov, Roza Shuxratovna Allanazarova Boshlang'ich ta'limda pedagogik jarayonning shaxsiy yo'nalishiga asoslangan zamonaviy pedagogik texnologiyalar	375
47.	Gavharbonu Yakubboy qizi Avazimbetova Madaniyat va san'at muassasalarida bo'sh vaqtni mazmunli o'tkazish tadbirlarining yoshlar tarbiyasiga ta'siri	380
48.	Гулбар Саноева Бўлажак инглиз тили ўқитувчиларини касбий-педагогик фаолиятга тайёрлашда ўқитиш флешмобларидан фойдаланиш	384
49.	Rustamjon Xamdamovich Xodiyev Theoretical and practical combination of the formation of the military-professional consciousness of higher military educational institutions' cadets during the lessons	391
50.	N.Allabergenov Mirzo Ulug'bek - ilm-fan homiysi	401
51.	Mahbuba Rahimberganovna Matyaqubova Boshlang'ich sinflarda rasmlar diktant	405
52.	Mardonbek Ozodovich Matyoqubov Odob-axloq tarbiyasining ahamiyati va unga ta'sir etadigan omillar	408
53.	Dilnoza Berdimurotovna Namozova Development of phonetic competence	413
54.	Комил Буронович Холиков Диезли мажор ва минор тоналлигини аниқлашнинг оптимал усуллари	416
55.	Абера Шариповна Каххорова Целенаправленная социализация личности ученика в духе национальной ценности в общеобразовательной школе	422
56.	Юлдуз Шоева Общие принципы работы над задачами математики в младших классах	428
57.	Gulnoza Andusharibovna Ollamova Matematika darslarida didaktik prinsiplar va ularning mohiyati	434

O'zbekistonda iqtisodiy geografiyaning rivojlanishi

Zebo Mussoyevna Anvarova
Dilorom Bobir qizi Sobirova
Buxoro davlat universiteti

Аннотация: Ушбу мақолада Ўзбекистонда Олий таълим муассасаларида иқтисодий ва ижтимоий географиянинг ривожланиши ва унинг ўқитилиши бўйича фикр мулоҳазалар юритилган.

Калит сўзлар: Иқтисодий география, ижтимоий география, тадқиқот, анъанавий география, умумиқтисодий районлар.

Development of economic geography in Uzbekistan

Zebo Mussoyevna Anvarova
Dilorom Bobir kizi Sobirova
Bukhara State University

Abstract: This article discusses the development of economic and social geography and its teaching in higher education institutions in Uzbekistan.

Keywords: Economic geography, social geography, research, traditional geography, general economic regions.

O'zbekistonda ijtimoiy va iqtisodiy geografiyaning ilmiy-amaliy mohiyati eng avval yangi ijtimoiy-siyosiy munosabatlar va milliy iqtisodiyotdagi ustuvor yo'nalishlardan kelib chiqadi. Aynan shu ma'noda uning asosiy tushuncha va qonuniyatlari ilmiy g'oyalari hozirgi zamon talabi nuqtayi nazaridan talqin qilinadi. Ayniqsa, bozor munosabatlariga o'tish davrida ishlab chiqaruvchi kuchlarni joylashtirishni davlat tomonidan tartibga solib borish va boshqarish, regional ijtimoiy-iqtisodiy dasturlarning ilmiy asoslarini yaratish, regional va milliy iqtisodiyot rivojlanishini jonlantiruvchi va barqarorlashtiruvchi o'sish qutb va markazlari sanoat parklari va texnopolislar, raqobat muhiti, investitsiya makoni, erkin iqtisodiy integratsiya sharoitlarini vujudga keltirish masalalarini tadqiq qilish muhimdir.

O'zbekistonda ham an'anaviy iqtisodiy va ijtimoiy geografiya ko'pgina jahon mamlakatlarida bo'lganidek, asta-sekin o'z tadqiqot doirasini kengaytirmoqda. Ayni vaqtda iqtisodiy va ijtimoiy geografiya kichik masshtabli tadqiqotlardan yirik masshtabli taxlillarga, o'rta va kichik hududlarni chuqur o'rganishga, amaliy masalalarni hal etishga ham ahamiyat bermoqda. Umumiqtisodiy rayonlar, sanoat va

qishloq xo'jaligi rayonlari sanoat markazlari mamlakatda ishlab chiqqarishni joylashtirish va hududiy mehnat taqsimotini tashkil qilish bir butun jarayonni samarasi, uning ayrim qismlari sifatida tashkil topadi. Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya o'z tadqiqotlarida bir qancha an'anaviy va hozirgi zamon iqtisodiy texnika metodlardan foydalanadi. Geografik taqqoslash, kartografiya, tarixiy, statistik, kuzatish, balans, matematik metodlar shular jumlasidandir.

O'zbekiston va uning iqtisodiy rayonlarida ishlab chiqaruvchi kuchlarni o'rganish va xo'jalikning turli tarmoqlarini joylashtirish bo'yicha yirik iqtisodiy geografik tadqiqotlar olib borilmoqda. Ayniqsa, O'zbekiston Fanlar Akademiyasining sobiq ishlab chiqaruvchi kuchlarini o'rganuvchi kengashi tomonidan uyushtirilgan Farg'onava Zarafshon ekspeditsiyalari natijasida iqtisodiy geografik ma'lumotlar to'plangan. O'zbekiston iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi bo'yicha Z.M.Akramov, A.S.Soliyev, A.Ro'ziyev va boshqalarning asari mavjud. O'zbekistonda iqtisodchi geograflar, davlat tashkilotlari, Fanlar Akademiyasi institutlari, ijtimoiy tadqiqotlar va loyihalash institutlarida respublika ishlab chiqarishini joylashtirish muammolari hal qilish hamda xalq ta'limi sistemasida bevosita faoliyat ko'rsatib kelmoqda. Yuqori malakali iqtisodchi geograflar va geograflar O'zbekiston Milliy Universiteti, Samarqand, Farg'ona Termiz, Namangan Davlat Universitetlarida tayyorlanadi. Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya bo'yicha ilmiy tadqiqot ishlar hamda ana shunday oliy o'quv yurtlari, O'zbekiston Fanlar Akademiyasi, Seysmologiya instituti qoshidagi Geografiya bo'limi va boshqa tashkilotlarda olib boriladi.

Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya oldida turgan asosiy vazifalar: O'zbekiston Respublikasi siyosiy mustaqilligi va uning iqtisodiyotini bozor munosabatlariga o'tishda bevosita kelib chiqib, yangi sharoitda ishlab chiqarishni joylashtirish va boshqarishning nazariy masalalarini ishlab chiqish, milliy iqtisodiyotni hududiy tashkil qilish muammolarini tadqiq qilish, mamlakatni iqtisodiy rayonlashtirish va uni regional siyosatini yaratish, iqtisodiy-geografik bashoratlar bo'yicha tadqiqotlarni kuchaytirish, jahon mamalatlari o'rtasidagi mehnat taqsimoti masalalarini o'rganishdan iborat. O'zbekiston iqtisodiyotining ixtisoslashuvi va ajoyib rivojlanishini xalq xo'jaligi tarmoqlari ishlab chiqarayotgan mahsulotlarning sifati va jahon bozorida raqobat bardosh ekanligi nuqtai-nazaridan taxlil qilish nihoyatda zarurdir. Ana shu asosida mamlakatni jahon xo'jaligiga integratsiyalanishi masalasini hal qiladi.

Iqtisodiy geografiyaning Respublikadagi hozirgi ahvoli, uning nazariy-metodologik va ilmiy salohiyati ushbu muammolarni hal etishga imkon beradi. O'zbekiston Iqtisodiy va sotsial geografiyasi taraqqiyotining shu bugungi darajasiga yetishi uchun uzoq va mashaqqatli yo'lni bosib o'tdi. Fanimizning shakllanishi amalda ikkinchi jahon urushidan keyingi davrda boshlanib, U.Cheterkenva Cherdansev nomlari bilan bog'langan. XX asrning 50-yillarida respublikada

O'zbekiston iqtisodiy geografiyasining muhim yo'nalishi sifatida shaharlar geografiyasi shakllandi. Uning asoschisi va targ'ibotchisi bo'lib Farg'ona vodiysi shaharlarining rivojlanishini tadqiq etgan N.V.Smernov hisoblanadi. Keyinchalik bu ilmiy yo'nalish yana ham kengaydi. O'zbekiston yangishaharlari (Axmedov E.A), poytaxtshahri Toshkent (Raimov T,I), Quyi Amudaryo shaharlari (Inomov I.) va boshqalar o'rganildi.

1960-yilda M.Qoraxonovning bevosita rahbarligida O'rta Osiyo va O'zbekiston aholisiga xos muammolar keng o'rganildi. Chunonchi O'zbekiston aholisining tadrijiy o'sishi (Qoraxonov), respublika qishloq aholisining joylanish xususiyatlari (G.A.Asanov,V.Valiyeva, Farg'ona vodiysi shaharlari va shahar aholisining rivojlanishi (OB.Ota-Mirzayev), yangi shaharlarning rivojlanishi (N.F.Fayziyev) va boshqa yo'nalishlardagi masalalar tahlil qilinadi.

Iqtisodiy geografiyaning tadqiqot usullari qanday? Ma'lumki ishlab chiqarish kuchlarining hududiy tashkil etish masallarini iqtisodiy-ijtimoiy geografiya bilan bir navbatda iqtisodiyot fanlari ham o'rganadi. "Iqtisodiy geografiya" ishlab chiqarishni hududiy tashkil etish jihatlarini o'rganib borib, hududiy sotsial iqtisodiy tizimlarning shakllanish va rivojlanish xususiyatlarini keng ko'lamda tahlil etadi. Bu borada u, fan doirasida ishlab chiqarilgan quydagi ilmiy konsepsiyalarga tayanadi.:

- Iqtisodiy rivojlanish konsepsiyasi –muayyan mamlakat, iqtisodiy rayonlarining murakkab tizimi bo'lib,qonuniy tarzda shakllanadi;

- Hududiy ishlab chiqqarish majmualari konsepsiyalari, ishlab chiqarish korxonalari, aholi yashash joylarining chegaralangan hudud yoxud iqtisodiy rayon yokikichik rayon hududida o'zaro uyg'unlashuvi;

- Energiya ishlab chiqarishsikllari konsepsiyasi-rayon barpo etuvchi qonuniyatlar sikli shu o'rinda iqtisodiy geografiyani regional iqtisodiyot bilan uzviy aloqado rekanini ta'kidlab o'tishizarur. Ayni paytda iqtisodiy geografiya fanida hududiy yondashuv yaxshi rivojlanganini va undan keng foydalanilayotganini esdan chiqarmaslik lozim. Ana shu xususiyatlar iqtisodiy geografiya bilan iqtisodiyot fanlarining tadqiqot usullari o'rtasida uzviy aloqadorlikmavjudliginiko'rsatadi.

Ma'lumki,barcha tadqiqot usullarining asosida ob'yektiv borliq qonunlari yotadi.Materialistik dialektika barcha tadqiqot usullarining xususiyatlarini belgilab beradi.Bundan tashqari alohida fanlarning o'ziga xos xususiy tadqiqot usullari mavjuddir.Iqtisodiy geografiyada an'anaviy tadqiqot usullari qatoriga taqqoslash va kartografik usullar kiradi.

Taqqoslash usuli tadqiqot maqsadi aniq belgilangandan so'ng ya'ni geografik obyektlarni ularga xos belgilar (maydon, miqdor hajm va boshqalar) bo'yicha taqqoslashga asoslanadi. Binobarin iqtisodiy rivojlangan rivojlanayotgan va qoloq mamalakatlariga xos jami ko'rsatkichlar taqqoslash yo'li bilan baholanadi. Iqtisodiy geografiyada yuqoridagi usullardan tashqari tizimli va majmuali yondashuvlardan

ham keng miqyosida foydalanilmoqda. Mazkur usullarning samarali jihatlari shundan iboratki ular barcha obyektlarni o'zaro aloqadorlik va bog'liqlikda o'rganishga imkon beradi. Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya ishlab chiqarishni joylashtirish bilan aloqador tabiatan foydalanish va geoeologik muammolar, davlatning regional siyosati, xo'jalik strukturasini tartibga solib borishdek muhim vazifalarni o'rganadi, iqtisodiy va ijtimoiy geografiya fanlaritizimiga kiradi va u avvalo, tabiiy geografiya bilan chambarchas bog'liq. Uning tabiiy sharoitlarini o'rganuvchi boshqa tabiiy fanlar bilan aloqasi, ayniqsa, ekologik muammolarning keskinlashuvi jarayonida ayniqsa kuchayadi.

Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya umumiy, sohalar yoki xo'jalik tarmoqlari geografiyasi yaniaholi geografiyasi, regional iqtisodiy va ijtimoiy geografiyaga bo'linadi. Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya o'z tadqiqotlarida tarixiy-ijtimoiy tahlilga asoslanadi va bu borada tarixiy geografiya iqtisodiyot tarixi bilan bevosita aloqador. Ijtimoiy va iqtisodiy geografiya ko'pgina boshqa fanlar bilan (etnografiya, statistika, sotsiologiya demografiya) bilan ham bog'liq.

Kelajakda esa O'zbek milliy sotsial-iqtisodiy geografiyasi asosiy e'tiborini bozor iqtisodiyoti shakllanayotgan sharoitda respublika ishlab chiqarish kuchlarini hududiy tashkil etishni fundamental masalalarini tadqiq etishga qaratishi lozim deb hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. N.S SHadiyeva, Z.M Anvarova. HYDROGEOLOGICAL REGIME OF THE BUKHARA OASIS. ACADEMICIA (Double Blind Refereed & Peer Reviewed. Journal 10 (11)
2. 3.M Анварова. Опустынивание-глобальная природная социальноэкономическая проблема. Польский научный журнал. Варшава
2. Z.M Anvarova, I.E Mirzoyeva. ECOLOGICAL TOURISM IN UZBEKISTAN CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PHILOLOGICAL SCIENCES (2767-3758) 2 (11), 48-52
3. Z.M Anvarova, I.D Mirzayeva, N.S Shodiyeva. The factors that influence begetting desertification process. South Asian Journal of Marketing & Management Research 10 (11), 129-132
4. 3.M Анварова. ОБРАЗОВАНИЕ И РАЗВИТИЕ ЛАНДШАФТОВ В ПУСТЫНЕ СРЕДНЕЙ АЗИИ. Ученый XXI века, 27
5. 3.M Анварова. EDUCATION AND DEVELOPMENT OF LANDSCAPES IN THE DESERT OF CENTRAL ASIA. Учёный XXI века, 25-27
6. 3.M Анварова. THE GEOGRAPHICAL SYSTEM TO DEVELOPMENTAL INTO BUKARA DOMAINS. Учёный XXI века, 15-17

7. З.М. Анварова. ОПУСТЫНИВАНИЕ КАК ГЛОБАЛЬНАЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА СОВРЕМЕННОСТИ. Учёный XXI века, 13-16

8. З.М. Анварова. ГЕОГРАФИЧЕСКАЯ СИСТЕМА РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ. Ученый XXI века.

9. Z.M. Anvarova, I.D. Mirzayeva, N.S. Shodiyeva. The factors that influence begetting desertification process. South Asian Journal of Marketing & Management Research 10 (11), 129-132.

10. З.М.Анварова, Х.Р. Ташов, И.Э. Мирзаева, А.Н. Нематов. Песчаные ландшафты и рациональное использование их агропотенциала (на примере Бухарского вилоята). Современные проблемы географической науки, 284-286

11. Mirzayeva I.E. Alexander Humbold's Scientific Heritage in Geography Field. Texas Journal of Multidisciplinary Studies 4, 130-133

12. I. Mirzayeva. O'rta osiyo tog'laridagi qadimgi muzliklarining o'rganilishi va uning geografik jihatlari. центр научных публикаций (buxdu. Uz) 5 (5)

13. Z.M. Anvarova, I.D. Mirzayeva, N.S. Shodiyeva. The factors that influence begetting desertification process. South Asian Journal of Marketing & Management Research 10 (11), 129-132

14. И.Э. Мирзаева. Культурное и эстетическое значение защиты природы. Ученый XXI века, 43

15. И.Э. Мирзаева. Relief forms locality of Karaulbazar-Tudakul territory their connect with landscape. Ученый XXI века

16. И.Э. Мирзоева. Қоровулбозор-тўдақўл мавзеси оралиғидаги рельеф шакллари ва уларнинг ландшафтлар билан боғлиқлиги. Учёный XXI века, 20-22.

17. Хайитов Ёзил Косимович, Тошбеков Нурбек Ахмадович, Жумаева Тозагул Аъзамовна. The Formation of Water Collector-Resources Drainage Network of Zarafshan Oasis and the Questions of Recycling. TEST Engineering & Management, 27380 – 27385.

18. Khayitov Yozil Qosimovich, Toshbekov Nurbek Ahmadovich, Zhumaeva Tozagul A'zamovna. Efficient use of water resources of the amu-bukhara canal. akademik. An International multidisciplinary Research Journal 5, 30.

19. Khayitov Yozil Qosimovich, Toshbekov Nurbek Ahmadovich, Zhumaeva Tozagul A'zamovna. Criteria and scales of the secondary use of collector-drainage waters (on the example of the Bukhara oasis). Bulletin of the Karakalpak branch of the Academy of Sciences of the Republic.